

"Sta een ogenblik stil" ...

Het was de 28e augustus 1939, toen de gehele mobilisatie van de Nederlandse strijdkrachten werd afgekondigd. Ong. 100 inwoners verlieten onze stad om zich bij hun militaire onderdeel te melden.

Mobilisatie. Al snel trekken ter compensatie ruim 600 man gemobiliseerde strijdkrachten der Koninklijke Landmacht van het 11^e bataljon Medemblick, Hoorn en Enkhuizen binnen (de depotstaf was in Enkhuizen gevestigd).

In Medemblick werden de manschappen, o.l.v. reserve 1^e luitenant N.H. Benninga, in het voormalige "Huize Sint Martinus" aan het Bagijnhof, de Sint-Jozefschool en het parochiehuis Sint-Pieter ondergebracht.

Het kleine stadje gonsde van de vele activiteiten. Het gymnastiekgebouw aan de Breedstraat werd magazijn, de School met de Bijbel aan de Westersingel werd gevorderd, waardoor de leerlingen van de Christelijke School onderdak verkregen in de Graaf Florisschool. "Ons Huis" aan de Meerlaan werd als Christelijk Militair tehuis ingericht, de garnizoenskantine kwam in de grote zaal van het St. Pieter.

De oorlog wierp zijn schaduw vooruit en het was de 3^e september, toen de grote geallieerden Engeland en Frankrijk aan het Derde Duitse Rijk van Adolf Hitler de oorlog verklaarden.

Ook ons land bereidde zich op een oorlog voor, maar hoopte, evenals in 1914-1918, neutraal te blijven. De winter van 1939-1940 werd een strenge en lange winter met in het voorjaar – in april – hier en daar nog ijs in vaarten en sloten. Een maand later, op 10 mei 1940, barstte het geweld los, de oorlog was begonnen.

In onze stad hoorde men op de 11e mei het geweld vanuit Friesland dreunen, waar op de Afsluitdijk bij de stelling van Kornwerderzand hevig werd gevochten. Evacués van het voormalige eiland Wieringen kwamen naar Medemblick en burgemeester Peters riep zijn bevolking op om deze mensen in huis te nemen.

Nederland was bezet, maar op 15 mei capituleerde in Medemblick het garnizoen van 1e luitenant Benninga en niemand kon vermoeden, dat een Duitse bezetting tot 5 mei 1945 zich zou vestigen in onze oude "Veste".

Ieder jaar gedenken wij de 4^e mei onze gevallen uit deze moeilijke jaren. Door aanwezigheid van het toenmalige Nederlandse garnizoen is onze stad dan ook een herdenkingsmonument opgericht.

HET MONUMENT

Het dagblad van Westfriesland van donderdag 14 augustus 1980 vermeld een artikel, waarin staat: "Medemblick komt er bekaaid af in het oorlogsmonumentenboek "Sta een ogenblik stil ...". Dat is de titel van een boekwerk over oorlogsmonumenten in ons land (uitgever J.H. Kok te Kampen). In het boek leest men op blz. 20, dat ook Medemblick, staande aan de Nieuwstraat, al in augustus 1940 een oorlogsmonument heeft onthuld.

Ontworpen door luitenant Benninga en voormalig gemeentearchitect J.H. Ruyter. Het beeld, in baksteen, is uitgehouwen door steenhouwer Vogelpoel uit Hoorn. Op een vraag van de verslaggever van het Westfries Dagblad aan de gemeente om meer gegevens zoals literatuur, krantenknipsels e.d. over dit monument, is het antwoord, dat daaraan, wegens het ontbreken van bronnen en tijd, geen aandacht kan worden besteed.

Wel komen er alsnog 3 brieven uit het archief tevoorschijn. In een brief d.d. 19 juni 1940 van burgemeester Peters gericht aan de leden van de Raad laat hij weten door een stukje, eerder geplaatst in de Medemblicker Courant, dat de plaatselijk commissie O. en O. (Oefening en Ontspanning) voornemens is in samenwerking met geleverde militairen de gemeente een eenvoudig gedenkteken aan te bieden ter herinnering aan het weldra verdwijnende garnizoen en zijn gevallen.

Burgemeester Peters schrijft, dat intussen is gebleken, dat de betrokken commissie voortvarend met de werkzaamheden ter plaatste is begonnen en verwacht, dat de raad geen bezwaar zal hebben tegen het aanvaarden en het plaatsen daarvan op de Breedstraat.

In een andere brief staat de mededeling, dat bij de beoordeling van de kosten er rekening mee moet worden gehouden, dat de stenen door de gemeente zijn verstrekt en uit voorraad beschikbaar zijn gesteld en dat het metselwerk op $\frac{2}{3}$ van de normale prijs is verricht. De kosten bedroegen ong. f 225,--.

In het geheel een magere oogst! Het hiaat in het archief kon worden opgevuld met het relaas van de ontwerper van het monument, aldus de correspondent van het "Westfries Dagblad".

N.H. BENNINGA OVER "ZIJN SOLDAAT".

De ontwerper van het oorlogsmonument, Nanno Hendrik Benninga, merkte op, dat het verschenen boek mooi was, maar dat er een rotstukkie in stond.

Benninga, geboren 26 juni 1906, voltooide na de Rijks Hogeschool een tekenopleiding en maakte al gauw zijn entree bij de Bijenkorf als chef van de afd. reclame. In september 1939 kwam hij als reserve 1° luitenant in het depot Medemblick van II R.I.

Wij kregen, aldus luitenant Benninga, afgezwaaiden van oudere lichten, kerels van 25 tot 28 jaar, die weer een militaire training moesten volgen. Afstandsmarsen met volle bepaking door de Wieringermeer en omliggende dorpen. Tegen de dijk aan was in de polder een schietbaan ingericht, waarop werd geoefend. De soldaten verbleven ook in de kort geleden gereed gekomen barakken op een terrein nabij de Christelijke

School. Luitenant Benninga en reserve kapitein Nahuizen hadden een kamer in hotel "Het Wapen van Medemblick".

In de vroege ochtend van de 10^e mei werd het plotseling ernst en kreeg het garnizoen het bevel zich terug te trekken achter de waterlinie, ten zuiden van Amsterdam. De manschappen overnachtten in de grote kerk van Edam en verder zijn ze niet gekomen. Op de 15^e mei was, wat het Nederlandse leger betraf, de strijd gestreden!

De wapens bleven achter in de kerk, de groepen marcheerden terug naar Medemblick en konden vervolgens in hun burgerkleding terug naar huis. Luitenant Benninga kreeg opdracht het garnizoen te ontbinden. Dat hield in, dat de gebouwen in goede staat en opgeruimd werden overgedragen aan het burgerlijk gezag.

Het monument, vertelt dhr. Benninga, was een initiatief van de gemeentearchitect F.J. Ruyter en mijzelf, ik had het ontworpen en getekend en daarna een model gemaakt van klei. Toen de luitenant een groep afgezwaide manschappen naar het station bracht, waren enkele soldaten in de laatst beschikbare barak gebleven om de boel op te ruimen en schoon te maken.

Medemblick, Monument

Bij terugkomst van de luitenant lag het kleimodel aan brokken op het plein. Zij hadden het uit het raam gesmeten: "Wij moesten de boel toch opruimen, luit?"

Het "monument" is door steenhouwer Vogelpoel vakkundig gemaakt, maar minder gelukkig is Benninga met het formaat. Hij merkte dat op de dag van de officiële onthulling en zich te pletter schrok. "Het was in mijn ogen te monumentaal uitgevallen, echt een werkstuk van een gemeentearchitect; te brede vleugels en een te hoge zuil, mijn "soldaat" is daardoor in het geheel te petieterig geworden. Het had simpeler gemoeten".

Op 28 augustus 1940 is het monument onthuld en door het gemeentebestuur in dank aanvaard. Veel oud-militairen van het garnizoen Medemblik waren in uniform aanwezig. Met een toespraak verrichtte burgemeester Peters de onthulling, waar tot slot van zijn rede het 6^e couplet van het Wilhelmus werd gezongen. De regel "de tyrannie verdrijven, die mij mijn hert doorwondt" wekte bij plaatselijke NSB'ers woede op. Ons land was al een half jaar bezet..... toch wel vreemd eigenlijk!

C. de Vries-Popma

Bronnen: Een nieuw Medeblikker Scharrezootje
Westfries Dagblad

Brood- en Banketbakkerij van Joh. LAKEMAN - Torenstraat - MEDEMBLIK.

Voor de a.s. Feestdagen verkrijgbaar:
**alle soorten Koekjes en Gebakjes, Gevulde Koeken,
Jodekoeken, mooie Punten, Tompousen enz. enz.**

Billijke prijzen. — Prima grondstoffen.

N.B. Neemt proef met mijn

Prima Paaschbrood.

Beleefd aanbevelend.

Medemblik. Joh. Lakeman.

Wapen, vlag en volkslied

Het wapen

Bij Koninklijk Besluit van **26 juni 1816** is aan de gemeente Medemblik een Wapen verleend, waarvan de beschrijving op het Diploma als volgt luidt:

'Van sabel, beladen met een pal van goud, gedekt met een kroon en ter weerskanten vastgehouden door een klimmende leeuw, alles van goud.'

Ter verduidelijking het volgende:

1. **Het schild:** in zwart (sabel = zwart in de wapenkunde) met een pal van goud. Dit is een voorbeeld van een alleroudste zogenaamde 'meetkundige heraldiek'. Vaak duidt dit op 'nederzetting' aan een rivier. Ook 'meerpaal'. Meerdere 'paalwapens' in ons land zijn o.a. die van Amsterdam, Rotterdam, Dordrecht enz. allemaal plaatsen aan een water.